

Cameragebruik als opsporingsmiddel bij herhaald slachtofferschap van woninginbraak

- c o n c e p t -

Amsterdam, 8 april 1999

Robert van Overbeeke

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	CCTV	3
1.2	Herhaald slachtofferschap	4
1.3	Combinatie van CCTV en herhaald slachtofferschap	5
1.4	Beoogde producten op korte en langere termijn	6
1.5	Leeswijzer	6
2	Doel van het cameragebruik	8
3	Randvoorwaarden van cameragebruik	9
3.1	Publieksacceptatie	9
3.2	Juridische aspecten	10
3.3	Technische eisen aan apparatuur, materialen, omgeving, installatie en onderhoud	11
3.4	Organisatorische eisen: taken en verantwoordelijkheden	12
3.5	Kennis over de daders	12
3.6	Kennis over de slachtoffers	12
3.7	Kennis over de situatie	13
4	Onderzoeksvragen	14
5	Mogelijke experimenten	16
5.1	Preventie	17
5.2	Repressie	19
5.3	Randvoorwaarden	21
6	Toespitsing	24
	Literatuur	26

1 Inleiding

In het kader van het kwaliteitsprogramma Veilig Wonen van het NPI (Nederlands Politie Instituut) te Den Haag wordt in deze notitie geïnventariseerd met welke aspecten rekening gehouden moet worden als camera's worden ingezet ter voorkoming en bestrijding van woninginbraak, in het bijzonder van *herhaald* slachtofferschap van woninginbraak. Aan de hand van deze inventarisatie kan door het Expertisecentrum een reeks experimenten worden opgezet.

De vraag naar deze notitie ontstond naar aanleiding van Engelse publicaties (met name de verslagen van de projecten "Biting back", waar bij het aanpakken van herhaald slachtofferschap van woninginbraak onder meer camera's werden ingezet) en naar aanleiding van signalen uit de Verenigde Staten. In deze landen is bovendien het cameragebruik (CCTV¹) veel verder ingeburgerd dan in Nederland, zowel bij particulieren als bij bedrijven en winkels.

1.1 CCTV

In navolging van positieve ervaringen met cameragebruik in het buitenland (onder meer de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Japan) wordt in Nederland steeds vaker de (televisie)camera als middel ter handhaving van de openbare orde en veiligheid ingezet².

De Britten zijn in het begin van de negentiger jaren gestart met de invoering van camera's als veiligheidsinstrument in de openbare ruimte. Inmiddels vindt de camera er zeer brede toepassing. Camera's worden bijvoorbeeld gebruikt ter beveiliging van winkelstraten, parkeerterreinen en fiets- en voetgangersroutes. In de Verenigde Staten (met name in Californië) worden soms complete woonwijken beveiligd met een muur en camera's bij de toegangswegen, evenals langs de routes van zo'n wijk naar school. In Japan wordt de camera soms ingezet als middel om pesten tegen te gaan. Overigens beginnen de eerste geluiden uit het buitenland door te sijpelen, dat de effecten van CCTV op de lange termijn niet zo gunstig zijn als gehoopt. Een contact van auteur dezès vertelde bijvoorbeeld onlangs dat een bepaalde rotonde in Bristol waar vier jaar geleden camera's zijn aangebracht nog steeds als de meest onveilige plek wordt aangewezen door betrokken instanties. Het is daarom goed dat het Expertisecentrum Woninginbraak eerst een literatuuronderzoek instelt naar de praktijkervaringen met CCTV. Daarnaast is het aan te raden de ervaringen in het buitenland te peilen.

In Nederland is Ede een bekend voorbeeld. Hier werkt men sinds eind 1998 met camera's in het uitgaanscentrum. Ook in Nijmegen en Amsterdam werkt men al enige tijd tot tevredenheid met camera's in het uitgaanscentrum.

Noot 1 CCTV staat voor: closed-circuit television; in Nederland zijn we de afkorting VCT tegengekomen, wat staat voor videocameratoezicht.

Noot 2 Het begrip 'camera' wordt hier niet nader gedefinieerd. Dit om de notitie niet te laten beïnvloeden door de technologische ontwikkelingen, die momenteel erg snel gaan. Overigens gaat het onzes inziens altijd om een televisiecamera. De manier waarop het beeld vervolgens wordt opgeslagen is de factor die voortdurend in ontwikkeling is. Wat ons betreft kan er gewerkt worden met de gangbare apparatuur, maar ook geëxperimenteerd worden met nieuwe technologieën.

Bij de gemeenten Arnhem, Breda, Bergen op Zoom en Groningen bestaan vergevorderde plannen om uitgaansgebieden (en winkelgebieden?) met camera's te bewaken. Ook de gemeente Den Haag overweegt het gebruik van camera's in uitgaansgebieden.

Cameragebruik is ook nationaal hoog op de politieke agenda komen te staan. In het kader van de bestrijding van geweld op straat heeft het kabinet zich bijvoorbeeld voorgenomen om de effecten van cameragebruik in uitgaanscentra te evalueren. Een ander voorbeeld is dat de PvdA een plan gelanceerd heeft 'Veilige straten en buurten; de politie dichterbij' waarin onder andere aandacht wordt besteed aan cameragebruik in uitgaansgebieden. Burgemeester Stekelenburg van Tilburg zei bij de presentatie van het plan dat "cameragebruik alleen zin heeft als er mensen achter gezet worden die direct kunnen ingrijpen als een situatie escaleert" (Volkskrant 25/2/1999). Veiligheid in het algemeen is nu zó actueel geworden, dat premier Kok zijn politiek lot ervan afhankelijk heeft gemaakt, in navolging van minister Peper van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Buiten uitgaansgebieden worden camera's in Nederland al langer toegepast. Bekend voorbeeld zijn natuurlijk bedrijven, zoals banken, benzinestations e.d. waar camera's worden ingezet als bewakingsinstrument. In de eerste nationale slachtofferenquête onder bedrijven - Bedrijfsleven en Criminaliteit - is al eens geïnventariseerd of bedrijven camera's wilden of reeds gebruikten (Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit, 1990).

In het openbaar vervoer wordt ook al langer gebruik gemaakt van camera's voor toezicht. Zo heeft de NS op stations camera's aangebracht. De RET, het openbaar vervoerbedrijf in Rotterdam, past sinds het begin van de jaren negentig camera's toe in metrostations, in combinatie met noodintercoms op perrons en toezichthouders (metrobeheerders) als ondersteuning. Het GVV, het gemeentelijk vervoerbedrijf van Utrecht, past al vele jaren camera's toe in bussen om vernieling te voorkomen.

Beveiliging van particuliere woningen met camera's is in villawijken inmiddels een bekend verschijnsel. In de sociale huursector is videobewaking echter nog een zeldzaam fenomeen. In Amsterdam-Zuidoost bestaat niettemin een project, het Project Veilig Kikkenstein, waar video- en audiobewaking in een flatgebouw (Kikkenstein; Bijlmermeer) worden toegepast. DSP was betrokken bij de opzet en evaluatie van dit project. In Kikkenstein zijn dertien camera's duidelijk zichtbaar opgehangen om 356 woningen te bewaken. De camera's worden ondersteund door luidsprekers, waarmee mensen op afstand aangesproken kunnen worden. Verder zijn er op twee plaatsen noodintercoms aangebracht, waarmee bewoners direct zelf kunnen reageren. Bovendien zijn er flatwachten die surveilleren en de monitoren in de gaten houden. Sindsdien is er minder vervuiling in en rondom het flatgebouw, minder vandalisme, een daling van slachtofferschap van criminaliteit en een afname van onveiligheidsgevoelens.

1.2 Herhaald slachtofferschap

Een andere recente ontwikkeling is de beginnende aandacht voor herhaald slachtofferschap van delicten. Dit is eveneens uit het buitenland, met name Groot-Brittannië komen 'overwaaien'. Rond 1990 ontdekten Britse onderzoekers bij een secundaire analyse van gegevens uit een landelijke slachtofferenquête dat slachtofferschap van criminaliteit niet gelijk over de bevolking is verdeeld. Bepaalde mensen worden beduidend vaker slachtoffer van

criminaliteit dan andere. Dit bleek voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het feit dat sommige mensen herhaaldelijk slachtoffer worden van delicten. Soms zijn dat steeds dezelfde delicten; in dat geval wordt gesproken van *herhaald* slachtofferschap. Soms zijn dat verschillende delicten, in welk geval van *meervoudig* slachtofferschap wordt gesproken. De Britten hebben vervolgens projecten opgezet om dit verschijnsel nader te onderzoeken. Eén van de delicten waarop men zich richtte, is woning-inbraak. Met het projectmatig aanpakken van herhaald slachtofferschap van dit delict zijn goede resultaten bereikt. Reden waarom men deze aanpak inmiddels steeds verder uitbreidt naar andere plaatsen en delicten. Zo langzamerhand kan van een zelfstandige stroming gesproken worden. De kern van deze stroming is dat met relatief minder inspanning dan bij een traditionele aanpak minimaal hetzelfde resultaat geboekt kan worden (in het geval van woninginbraak: een vermindering van het aantal inbraken met ongeveer 30%). Het verschil in inspanning ontstaat doordat alleen de herhalingen voorkomen worden door een gerichte aanpak van de objecten (of personen) die al eens slachtoffer zijn geweest, terwijl de traditionele aanpak zich tot doel stelt alle objecten (of personen) aan te pakken. Eén van de maatregelen die bij herhaald slachtofferschap van woninginbraak werd toegepast, was het installeren van een camera voor daderherkenning en afschrikking.

Het Ministerie van Justitie is door de enthousiaste publicaties uit Groot-Brittannië geïnteresseerd geraakt in het experimenteren met dergelijke projecten in Nederland. Er is door dit ministerie daarom een experiment Herhaald Slachtofferschap van Woninginbraak opgezet. In vier steden (Enschede, Maastricht, Groningen en Amsterdam-Osdorp) is eerst onderzocht of dat verschijnsel er überhaupt voorkomt. In drie van de vier steden bleek dat inderdaad het geval te zijn: ongeveer een vijfde van het aantal inbraken in Enschede en Groningen betreft een herhaling op hetzelfde adres. In Maastricht ging het bij een zevende van de woninginbraken om een herhaling. In Amsterdam-Osdorp kwam herhaald slachtofferschap niet vaker voor dan op grond van kansberekening verwacht werd. Op dit moment wordt getracht de relevante steden te bewegen projecten op te zetten om herhaald slachtofferschap van woninginbraak aan te pakken. Alleen in Enschede is reeds zo'n project gestart.

1.3 Combinatie van CCTV en herhaald slachtofferschap

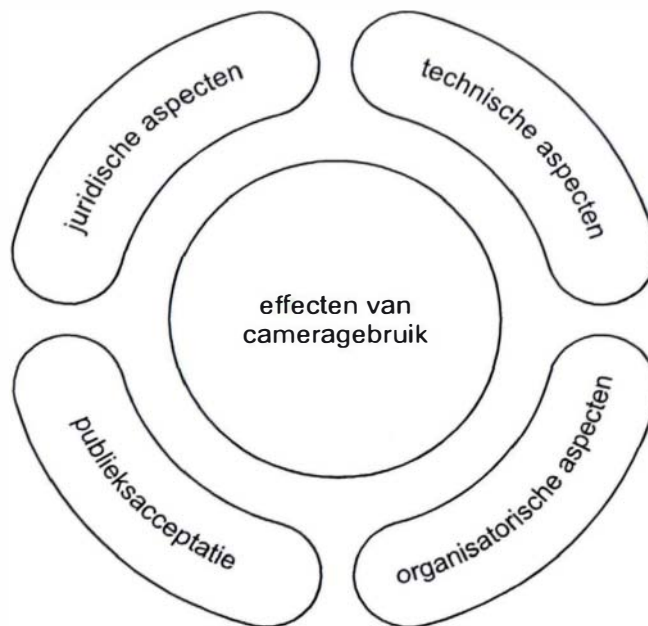
Eén van de maatregelen die in Britse projecten werd toegepast om herhaling van woninginbraak te voorkomen, is - zoals gezegd - het installeren van een camera voor daderherkenning en afschrikking. Ook in het Nederlandse experiment Herhaald Slachtofferschap van Woninginbraak van het Ministerie van Justitie is het gebruik van deze maatregel gepland. Het Expertisecentrum Woninginbraak van het NPI is voornemens om met instemming van het Ministerie van Justitie de uitvoering van deze maatregel in een afzonderlijk experiment te onderzoeken. Dit omdat er bij het Expertisecentrum een behoefte bestaat om inzicht te krijgen in:

- de effecten van cameragebruik bij het voorkomen en bestrijden van herhaald slachtofferschap van woninginbraak;
- de randvoorwaarden hierbij (publieke acceptatie, juridische aspecten, technische eisen, organisatorische eisen en dergelijke).

De effecten vormen de kern van het onderzoek, de randvoorwaarden zitten er als een schil omheen.

■

Figuur 1 Kern en schil van het onderzoek.

1.4 Beoogde producten op korte en langere termijn

Het product van deze notitie is een voorstel voor het houden van een reeks experimenten met de inzet van de camera bij herhaald slachtofferschap van woninginbraak. Het is de bedoeling onder diverse omstandigheden één of meer camera's aan te brengen in, aan of bij een woning waar (herhaald) ingebroken is en te onderzoeken in welke mate daarmee inbraken voorkomen of opgehelderd kunnen worden.

Via een mini-conferentie zal de belangstelling gepeild worden voor deelname aan of betrokkenheid bij de experimenten. Tevens zal gezocht worden naar financiering.

Over de experimenten wordt verslag uitgebracht in een serie deelrapporten.

Uiteindelijk wordt hiervan een overkoepelend rapport vervaardigd met:

- randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden om camera's succesvol in te zetten bij (herhaald slachtofferschap van) woninginbraak;
- effecten van de experimenten.

Aan de hand van dit rapport moet aan politiekorpsen een handreiking geboden kunnen worden voor het inzetten van camera's als bijzonder opsporingsmiddel bij (het voorkomen van herhaald slachtofferschap van) woninginbraak. Dit zal waarschijnlijk gebeuren in de vorm van een handboek of een boek met 'best practices'.

1.5 Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 gaat over het doel van de inzet van camera's.
- In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de randvoorwaarden die een rol spelen bij het inzetten van camera's.
- In hoofdstuk 4 worden de onderzoeksvragen gepresenteerd. Deze zijn gebaseerd op de vragen, problemen en kwesties die in de voorgaande hoofdstukken zijn opgeworpen.

- In hoofdstuk 5 wordt uit de doeken gedaan welke experimenten gedaan zouden kunnen worden om de onderzoeksvragen te beantwoorden.
- In hoofdstuk 6 worden de experimenten weergegeven die de opdrachtgever heeft geselecteerd uit de mogelijkheden die in hoofdstuk 5 zijn geschetst.

2 Doel van het cameragebruik

Camera's kunnen worden ingezet als instrument om toezicht mee te houden ter handhaving van de openbare orde en als bijzonder opsporingsinstrument in een strafrechtelijke context. Het is binnen het kader van deze notitie de bedoeling camera's op experimentele basis in te zetten als bijzonder opsporingsinstrument, zowel ter voorkoming (preventie) als ter bestrijding (repressie) van herhaald slachtofferschap van woninginbraak.

- Het doel bij preventie is: voorkomen van (verdere) herhalingen van slachtofferschap van woninginbraak. Het percentage herhalingen is dus de graadmeter.
- Het doel bij repressie is: verbetering van het ophelderingspercentage voor herhaalde woninginbraak en verlaging van de angst van het slachtoffer om nog eens geconfronteerd te worden van woninginbraak. Graadmeters zijn dus het ophelderingspercentage en het percentage slachtoffers dat bang is om opnieuw slachtoffer van woninginbraak te worden.

Preventie

Bij preventie gaat het hier vooral om afschrikking. Het simpele feit dat er een camera hangt kan een potentiële dader ervan weerhouden een inbraak te plegen. Dat zou betekenen dat het desnoods een nepcamera kan zijn, die er uiteraard zo echt mogelijk uitziet. Het betekent ook dat een camera duidelijk zichtbaar aangebracht moet worden.

Repressie

Bij repressie gaat het om het gebruik van de camera als een instrument om de herkenning en opsporing van daders te vergemakkelijken. Dat betekent dat camera's zo onzichtbaar mogelijk moeten worden aangebracht. Dat is dus strijdig met het doel van afschrikking (preventie).

Herkenning stelt hoge eisen aan de kwaliteit van de camera, aan de bijbehorende apparatuur en materialen, aan de installatie en aan het onderhoud. In de praktijk blijkt het zeer moeilijk te zijn beelden van een dusdanige kwaliteit te genereren, dat herkenning van een gezicht of een kenteken mogelijk is (zie bijvoorbeeld onderzoek van het PtO, Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing, 1995). Uiteraard is tegen hoge kosten alles uiteindelijk wel mogelijk, maar de bedoeling is juist om de prijs zo laag mogelijk te houden. Uiteindelijk zouden politiekorpsen immers met de uitkomsten van het experiment moeten kunnen werken. Deze moeten gewoonlijk woekeren met hun financiële middelen.

Voor fabrikanten, installateurs en dergelijke ligt dus de uitdaging ter tafel om kwalitatief hoogwaardige beelden aan te bieden tegen een betaalbare prijs. Als dat lukt, kan de gehele politie-organisatie van Nederland als potentiële markt beschouwd worden.

Publiciteit

Zoals hierboven duidelijk wordt, maakt het verschil of een camera al dan niet zichtbaar wordt aangebracht. Zichtbaarheid is een vorm van publiciteit. De opdrachtgever wil graag de invloed van deze factor op preventie van woninginbraak laten onderzoeken. Dat kan onder meer door publiciteit bewust te manipuleren, bijvoorbeeld door verschillende niveaus van publiciteit in het experiment op te nemen. Te denken valt aan:

- bekend maken dat 'ergens' met camera's wordt gewerkt;
- bekend maken in welke wijk met camera's wordt gewerkt;
- bekend maken in welke straat of zelfs woning met camera's wordt gewerkt.

3 Randvoorwaarden van cameragebruik

Naast inzicht in de effecten van cameragebruik is inzicht gewenst in de randvoorwaarden rondom cameragebruik. Aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan om camera's op succesvolle wijze in te zetten als bijzonder opsporingsmiddel bij de preventie en bestrijding van herhaald slachtofferschap van woninginbraak?

Een korte inventarisatie leert dat in het experiment in ieder geval de volgende randvoorwaarden onderzocht moeten worden:

- acceptatie van cameragebruik door het publiek;
- juridische aspecten van cameragebruik, zowel in de openbare ruimte als in het particuliere domein (zoals een privé-woning);
- technische eisen aan apparatuur, materialen, omgeving, installatie en onderhoud;
- organisatorische eisen: taakverdeling en verantwoordelijkheden.

Daarnaast zijn er nog enkele aspecten die weliswaar geen keiharde randvoorwaarde vormen, maar die de inzet van camera's wel kunnen vergemakkelijken. We denken hierbij aan:

- kennis over de daders, met name de wijze waarop zij tot een selectie van een inbraakobject komen;
- kennis over de slachtoffers, met name de leefstijl die ze erop na houden;
- kennis over de situatie, zoals de ligging van de woning, de aard en kwaliteit van beveiliging, en dergelijke.

3.1 Publieksacceptatie

Hoe ervaart het Nederlandse publiek het gebruik van camera's? Er zijn inmiddels onderzoeksresultaten bekend uit het buitenland, maar nauwelijks uit Nederland.

Eén van de Nederlandse onderzoeken naar publieksacceptatie van cameragebruik is uitgevoerd bij project Kikkenstein. Hier bleek de privacy-aantasting nauwelijks als bezwaar te worden ervaren door burgers. Het feit dat de camera's duidelijk zichtbaar zijn aangebracht zou daarbij volgens het evaluatierapport positief kunnen werken: iedereen weet dat hij/zij gefilmd wordt.

Over de publieksacceptatie van CCTV bij het voorkomen en bestrijden van herhaald slachtofferschap van woninginbraak is nog niets bekend. Het is denkbaar dat mensen in zo'n geval van direct eigenbelang positiever tegenover cameragebruik staan dan wanneer het om iets veel abstracters gaat, zoals de openbare veiligheid. In het kader van het experiment zou daarom een kleinschalig onderzoek hiernaar opgenomen moeten worden.

Dit onderzoek zou eenvoudig mee kunnen lopen met het experiment door het meten van het percentage slachtoffers dat bij het experiment toestemming verleent (waarbij uiteraard tevens de redenen voor weigering worden geregistreerd).

Het zou verschil kunnen maken of de camera preventief of repressief wordt ingezet. Dit kan ook in het experiment meegenomen worden. Zo komen we op de volgende onderzoeksvraag:

- *In hoeverre en voor welke doeleinden (preventie of repressie) zijn mensen die herhaaldelijk slachtoffer zijn geworden van woninginbraak bereid camera's te laten installeren die in/op hun woning gericht staan?*

Eventueel kan gevarieerd worden, bijvoorbeeld met het aantal malen dat men slachtoffer is geworden. De onderzoeksvraag zou dan worden: onder welke condities zijn slachtoffers bereid camera's te laten installeren enz.

3.2 Juridische aspecten

Bij cameratoezicht kan er onderscheid gemaakt worden tussen toezicht ter handhaving van de openbare orde en toezicht als bijzondere opsporingstechniek in het kader van het strafrecht. Het gaat hier om de laatste toepassing.

Een rechter stelt waarschijnlijk twee vragen wanneer camerabeelden als bewijsmateriaal worden voorgelegd:

- hoe kom je aan die beelden?
- hoe is de kwaliteit van het beeld?

Het gaat daarbij om de privacy van de gefilmde en om de kwaliteit en aard van het beeldmateriaal.

privacy

- Informatie van het Ministerie van Justitie (Baas en Cozijn, 1996) leert dat de volgende bepalingen van belang zijn bij toezicht met camera's:
 - grondwet, artikel 10;
 - EVRM, artikel 8 (Europees verdrag ter bescherming van de rechten van de mens);
 - in bepaalde gevallen de Wet Persoonsregistratie (WPR);
 - Wet boek van Strafrecht (art. 139a t/m g, art 441b).

Op basis hiervan hebben genoemde auteurs een compleet overzicht opgesteld van 'tien geboden' waaraan men zich bij cameragebruik dient te houden. In het kort komt het erop neer, dat de volgende factoren van belang zijn:

- doel van de opname;
- manier van verwerken van de opname;
- manier van bewaren van de beelden;
- toegankelijkheid van de beelden voor derden.

Ondanks dit handzame overzicht, ziet het er naar uit dat hier wel enig nader onderzoek vereist is. Het Ministerie van Justitie heeft later samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken een 'Notitie Cameratoezicht' gepubliceerd, waarin een iets breder terrein bestreken lijkt te worden en de accenten enigszins anders lijken te worden geplaatst.

Gezien het feit dat dit terrein voortdurend in beweging is en politiek erg actueel, zou gecontroleerd moeten worden of de bovenstaande informatie nog actueel is en zou tevens nagegaan moeten worden wat de te verwachten ontwikkelingen zijn. Zo is de wet Persoonsregistratie (WPR) bijvoorbeeld onlangs vervangen door de wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). Naar verwachting zal deze in najaar 1999 in werking treden. Hierin wordt een grote(re) plaats ingeruimd voor het transparantiebeginsel, dat wil zeggen dat betrokkenen op de hoogte moeten zijn van de verwerking van hun persoonsgegevens.

Ook zouden de tien geboden zo praktisch mogelijk vertaald moeten worden. Wat betekenen die nu voor het experiment? Mag een camera bijvoorbeeld zowel in/aan de woning worden aangebracht als in de openbare ruimte? De onderzoeksvragen worden daarmee:

- *Zijn de 'tien geboden' van Baas en Cozijn nog steeds actueel? Wat zijn de te verwachten ontwikkelingen op dit gebied?*
- *Wat zijn de praktische implicaties van de actuele wetgeving?*

kwaliteit en aard van beelden

Er moet uitgezocht worden in hoeverre en onder welke condities camerabeelden door een rechter worden geaccepteerd als rechtsgeldig bewijsmateriaal. In de bovengenoemde 'tien geboden' staat bijvoorbeeld, dat camerabeelden op zichzelf nooit voldoende zijn voor een beoordeling die rechtsgevolgen teweegbrengt. Er zal dus altijd aanvullend bewijsmateriaal moeten zijn. Verder is het bijvoorbeeld de vraag welke beeldkwaliteit door een rechter geaccepteerd wordt. Bovendien zou het verschil kunnen maken of

het digitale of analoge beelden betreft: digitale beelden kunnen immers eenvoudig gemanipuleerd worden dan analoge.

Er zijn verschillende methoden denkbaar waarbij de politie gebruik maakt van camerabeelden, bijvoorbeeld:

- een dader heeft bekend na te zijn geconfronteerd met opnamen van zijn daad of aanwezigheid;
- een dader heeft bekend na te zijn verteld dat er beeldopnamen beschikbaar zijn waar zijn daad of aanwezigheid op te zien is, zonder deze beelden daadwerkelijk zelf gezien te hebben.

Worden al deze methoden door een rechter geaccepteerd?

Voor de beantwoording van dit soort vragen is een afzonderlijk onderzoek nodig. Overigens heeft het PtO (projectteam Overvallen) eerder al eens een onderzoek hiernaar ingesteld. Het is zinvol om dit eerst te verkennen.

Mocht dit niet voldoende zijn, dan zou bijvoorbeeld gedacht kunnen worden aan het voorleggen van een *case-study* aan de Nederlandse rechterlijke macht.

De onderzoeksvraag is:

- *Wat zijn de juridische eisen waaraan het gebruik van camerabeelden moet voldoen om als rechtsgeldig te worden beschouwd door een rechter?*

3.3 Technische eisen aan apparatuur, materialen, omgeving, installatie en onderhoud

De technische mogelijkheden beperken enerzijds de mogelijkheden, anderzijds creëren ze die juist. Zowel de opdrachtgever (tijdelijk, mobiel gebruik) als de wet (goede kwaliteit beeld die bruikbaar is in de rechtszaal) geven een aantal voorwaarden aan, waaraan de techniek moet voldoen:

- De beelden moeten een dusdanig herkenbaar plaatje opleveren van gezicht en/of kenteken, dat een rechter de beelden accepteert als bewijsmateriaal. Dit heeft allerlei consequenties voor belichting, reflectie, inrichting van de ruimte, gebruikte apparatuur en dergelijke.
- In verband met de tijdelijke installatie (zie hoofdstuk 'Opzet van het experiment') moet de camera mobiel zijn.
- In verband met tijdelijke installatie moet de camera draadloos beelden doorzenden. Dit schept extra risico's: het signaal kan bijvoorbeeld onderschept worden.
- De beelden moeten snel (richttijd: binnen tien seconden) bij de politie zijn.
- De totale kosten voor apparatuur, materialen, installatie en onderhoud moeten laag blijven.

In de Britse 'Biting Back'-experimenten werd bij het activeren van het alarm meteen een telefoonlijn geopend, zodat er ook geluid overgebracht werd (Anderson c.s., 1997). Dit lijkt ons een nuttige toevoeging.

Op het gebied van herkenning wordt momenteel gewerkt aan camera's die gekoppeld zijn aan de politiecomputer met beelden van gezochte personen. Op die wijze wordt getracht de herkenning automatisch te laten verlopen.

Ook zijn er camera's die op vergelijkbare wijze kentekens van auto's vergelijken met de politie-database van gestolen auto's. Desgewenst kunnen deze technieken in het onderhavige experiment ingepast worden. Op het technische gebied kan dus volop geëxperimenteerd worden met verschillende manieren om aan de eisen te voldoen. De te onderzoeken vragen hierbij zijn dan:

- *Met welke apparatuur, welk materiaal, welke wijze van installeren en welke wijze van onderhoud kan in een specifieke omgeving het best aan de technische voorwaarden voldaan worden?*
- *Welke manier van cameraplaatsing is het meest effectief (bijvoorbeeld bij een toegangsweg tot een wijk, in de straat, aan het pand).*

- *Welk aantal camera's is het meest effectief als de kosten zo laag mogelijk gehouden moeten worden? Deze vraag wordt ook gecombineerd met de vorige: Waar moet dat optimale aantal camera('s) dan worden aangebracht?*
- *Op welke hoogte moet de camera aangebracht worden om een optimale herkenning te realiseren (bijvoorbeeld aan plafond, op gezichtshoogte, op laag standpunt)?*

3.4 Organisatorische eisen: taken en verantwoordelijkheden

Er is een flinke hoeveelheid aan betrokkenen en organisaties betrokken bij het gebruik van camera's. Er zijn mensen nodig die de camera's installeren, ze onderhouden, de camerabeelden in de gaten houden, erop reageren (opvolging), de opsporing doen, enz. Het moet glashelder zijn wie wat doet in het proces en wie verantwoordelijk is voor welk onderdeel. Ook geheimhouding speelt hierbij een rol: wie moet wat geheim houden?.

Al deze activiteiten moeten dus gecoördineerd worden. Zeker als er overdracht moet plaatsvinden van de ene organisatie naar de andere (bijvoorbeeld transport van de beelden van een particuliere beveiliging naar de politie) is de factor 'organisatie' van groot belang.

De verantwoordelijkheid van elke betrokkene en de verdeling van taken in het proces zouden in een soort draaiboek vastgelegd kunnen worden. Bovendien zou één instantie als hoofdverantwoordelijke 'regisseur' moeten optreden.

Onderzoeksvraag:

- *Wat zijn nu precies de taken en verantwoordelijkheden bij het gebruik van camera's als middel ter voorkoming en bestrijding van woninginbraak en hoe kunnen deze het best verdeeld worden?*

3.5 Kennis over de daders

Niet een harde eis, maar wel wenselijk is het inzicht te krijgen in de denkwijze van daders, met name in de selectieprocedure waarmee zij woningen uitkiezen die zij geschikt achten voor een herhaalde inbraak. Welke risicofactoren nemen zij daarbij in overweging (bijvoorbeeld: uiterlijk van de woning, zichtbaarheid van de buit, kwaliteit van hang- en sluitwerk)?

Het inzicht in deze denkwijze kan gevolgen hebben voor het aantal benodigde camera's en de plaats waar of de wijze waarop de camera's geplaatst moeten worden (bijvoorbeeld: gericht op achtergevel, op bepaald raamtype enzovoorts).

In een (deel)onderzoek zou deze informatie achterhaald moeten worden. De uitkomst zou liefst in een soort stroomschema moeten worden gepresenteerd. Onderzoeksvraag:

- *Hoe ziet het selectieproces eruit dat een dader die actief is in het experimentgebied, hanteert bij het kiezen van een woning als inbraakobject?*

3.6 Kennis over de slachtoffers

Evenmin een harde eis, maar wel wenselijk is het inzicht te krijgen in de redenen waarom een bepaald pand (of een bepaalde persoon) slachtoffer wordt of zelfs herhaaldelijk slachtoffer wordt. Zolang het om panden gaat (zoals bij woninginbraak), komt deze vraag overigens neer op de wens kennis te vergaren over de selectieprocedure die daders toepassen. Zie dus hierboven.

Als het gaat om bewoners, draait het om de vraag of ze een bepaald gedrag of een bepaalde leefstijl vertonen die in de hand werkt dat ze herhaaldelijk slachtoffer worden van woninginbraak.

In Groot-Brittannië is op dit moment een publicatie in voorbereiding waarin aan alle factoren rondom slachtofferschap een gewicht toegekend wordt waarmee vervolgens het risico wordt berekend om slachtoffer te worden. Deze publicatie kan erg nuttig blijken.

Recente Nederlandse ervaringen wijzen op het belang van sociale relaties van het slachtoffer. De dader zou zich vaak onder de bekenden of familieleden (met wie bijvoorbeeld in onmin wordt geleefd) bevinden.

Onderzoeksvraag:

- *Zijn er bepaalde kenmerken, een bepaald gedrag, een bepaalde leefstijl of bepaalde relaties te traceren bij slachtoffers van (herhaalde) woninginbraak, die hun (herhaald) slachtofferschap kunnen verklaren?*

3.7 Kennis over de situatie

Een ander aspect dat de inzet van camera's kan vergemakkelijken is kennis over de situatie van het inbraakobject. Deze situatie moet ter plekke in ogenschouw genomen worden: hoe ziet de omgeving van die woningen eruit? En wat zijn de zwakke plekken van de woning volgens een deskundige, zoals een preventiemedewerker van de politie? Een schouw door zo'n deskundige maakt daarom deel uit van het onderhavige onderzoek. Ook hier kan overigens de onder `kennis over de slachtoffers' genoemde publicatie van groot nut blijken.

Onderzoeksvraag:

- *Zijn er bepaalde omgevingskenmerken bij woningen waar herhaald is ingebroken, die dit herhaald slachtofferschap van woninginbraak kunnen verklaren?*

Een overkoepelende vraag bij dit alles is:

- *Wat zijn de kosten en baten van de inzet van de camera bij het voorkomen en/of bestrijden van (herhaald) slachtofferschap van woninginbraak?*

4 Onderzoeksvragen

1. Wat zijn de ervaringen in binnen- en buitenland met het gebruik van de camera ter bevordering van de openbare orde en veiligheid?
2. Wat is de kosten-/batenverhouding bij het gebruik van de camera ter voorkoming of bestrijding van herhaald slachtofferschap van woninginbraak.
3. In hoeverre en voor welke doeleinden (repressie of preventie) zijn mensen die herhaaldelijk slachtoffer zijn geworden van woninginbraak bereid camera's te laten installeren die in/op hun woning gericht staan?
4. **Juridische aspecten**
 - a Zijn wat betreft de privacywetgeving de 'tien geboden' van Baas en Cozijn uit 1996 nog steeds actueel?
 - b Wat zijn de praktische implicaties van de actuele wetgeving?
 - c Wat zijn de te verwachten ontwikkelingen?
 - d Wat zijn de juridische eisen waaraan het gebruik van camera-beelden moet voldoen om als rechtsgeldig te worden beschouwd door een rechter?
5. **Technische aspecten**

Met welke apparatuur, welk materiaal, welke wijze van installeren en welke wijze van onderhoud kan in een specifieke omgeving het best aan de technische voorwaarden (acceptabele herkenbaarheid voor rechter, mobiele en tijdelijke installatie, snelheid en redelijke kosten) voldaan worden?
6. **Organisatorische aspecten**

Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden bij het gebruik van camera's als middel ter voorkoming en bestrijding van herhaald slachtofferschap van woninginbraak en hoe kunnen deze het best verdeeld worden?
7. Wat zijn de criteria voor het optimaal plaatsen van camera's, rekening houdend met de uitkomst van de onderstaande subvragen:
 - a Hoe ziet het selectieproces eruit dat een dader die actief is in het experimentgebied, hanteert bij het kiezen van een woning als inbraakobject?
 - b Welke modus operandi hanteert een dader die actief is in het experimentgebied?
 - c Zijn er bepaalde persoonskenmerken, een bepaald gedrag, een bepaalde leefstijl of bepaalde relaties te traceren bij slachtoffers van herhaalde woninginbraak, die hun herhaald slachtofferschap kunnen verklaren?
 - d Zijn er bepaalde omgevingskenmerken bij woningen waar herhaald is ingebroken, die dit herhaald slachtofferschap van woninginbraak kunnen verklaren?
8. Welke manier van camera-plaatsing is het meest effectief (bijvoorbeeld bij een toegangsweg tot een wijk, in de straat, aan het pand)?

9. Welk aantal camera's is het meest effectief als de kosten zo laag mogelijk gehouden moeten worden? Deze vraag wordt ook gecombineerd met de vorige: Waar moet dat optimale aantal camera('s) dan worden aangebracht?
10. Op welke hoogte moet de camera aangebracht worden om een optimale herkenning te realiseren (bijvoorbeeld aan plafond, op gezichtshoogte, op laag standpunt)?

Indien repressie het doel is:

11. Kan met behulp van cameragebruik het ophelderingspercentage van (herhaald slachtofferschap van) woninginbraak verhoogd worden?
12. Kan met behulp van cameragebruik het opsporings-/identificatieproces bij woninginbraak vergemakkelijkt worden?
13. Kan met behulp van cameragebruik de bewijsvoering bij woninginbraak vergemakkelijkt worden?
14. Heeft cameragebruik invloed op de angst van de bevolking om slachtoffer te worden van woninginbraak?
15. Heeft repressief cameragebruik ook een preventief effect?
16. Wie / welke organisatie is geïnteresseerd in medewerking aan het experiment?

Indien preventie het doel is:

17. Kan met behulp van preventief cameragebruik het percentage herhaald slachtofferschap van woninginbraken omlaag gebracht worden?
18. Wat is de invloed van (verschillende niveaus van) publiciteit op de incidentie van woninginbraak?

5 Mogelijke experimenten

De voorgaande onderzoeksvragen leveren stof voor talrijke experimenten, waar enkele jaren gevuld mee kunnen worden.

In hoofdlijnen komen de experimenten erop neer dat bij woningen waar meer dan een nader te bepalen aantal malen is ingebroken, één of meerdere camera's worden in gezet. Dit kan op twee manieren:

- preventief: om een volgende herhaling te voorkomen via afschrikking;
- repressief: om de dader te identificeren bij een volgende herhaling, ter bevordering van de opsporing. Hierbij laat je de volgende herhaling dus gewoon plaatsvinden. Het is overigens de vraag in hoeverre dat ethisch verantwoord is.

Hierbinnen wordt gevarieerd met:

- publiciteit;
- nep- en echte camera's;
- de plaats van de camera;
- het aantal camera's;
- de hoogte waarop de camera wordt aangebracht.

In het wetenschappelijk ideale geval moeten ook de combinaties en interacties van genoemde factoren worden onderzocht. Dit hebben we voorlopig buiten beschouwing gelaten. Dat zou namelijk een bijzonder groot aantal onderzoeken opleveren.

Wat betreft het aantal malen: in de Britse experimenten werd als grens voor cameragebruik aangehouden dat er meer dan twee keer ingebroken moest zijn in een woning. Die grens is door de Britten gekozen in verband met praktische overwegingen: camera's zijn duur, dus koop je er maar één. Die laat je rouleren, zodat je ook echt met één exemplaar toe kunt. Als je die camera pas bij huizen installeert na de derde inbraak, heb je weinig kans dat de camera op meerdere plekken tegelijk nodig is.

Er is geen methodologische of inhoudelijke reden voor die grens van 'meer dan twee keer'. Het staat ons dus vrij om daar eventueel van af te wijken. Er zou desgewenst zelfs bij elk adres waar ingebroken is een camera geïnstalleerd kunnen worden. Hierbij dient wel beseft te worden, dat er meer camera's nodig zijn als ervoor wordt gekozen eerder (dus bij een lager aantal herhalingen) camera's in te zetten.

Tijdelijke installatie

Uit onderzoek is bekend dat het risico op herhaling het grootst is in de periode die loopt van onmiddellijk na de laatste inbraak tot 4-6 weken later. Zie onder meer Van Barlingen, 1998; Van Overbeeke, 1998; Anderson c.s., 1994; Farrell en Pease, 1993. Of het doel nu preventie of repressie is, geldt daarom in het onderhavige onderzoek altijd dat de camera(s) **tijdelijk** bij de betreffende woning wordt of worden geïnstalleerd, totdat de risicotijd voorbij is. Na die tijd kan de camera weer bij een andere woning ingezet worden (roulatie).

Elementen van het onderzoek

Eerder in deze notitie werd al het onderscheid gemaakt tussen kern (effecten) en schil (randvoorwaarden) van het onderzoek. Eerst behandelen we de kern. Voor de schil worden een aantal zelfstandig uit te voeren deelonderzoeken opgezet onder 'Randvoorwaarden'.

Kern

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat de kern van het experiment de volgende elementen moet bevatten:

input

- Repressief cameragebruik
 - plaats van de camera
 - hoogte van de camera
 - aantal camera's
- Preventief cameragebruik
 - publiciteit
 - nep- of echte camera
 - plaats van de camera
 - hoogte van de camera
 - aantal camera's

output

- ophelderingspercentage
- identificatie daders
- bewijsvoering tegen daders
- angst voor herhaald slachtofferschap inbraak
- evt. preventief effect
- percentage herhaalde inbraken

Met deze elementen zijn meerdere experimenten en deelonderzoeken op te zetten. Onderstaand worden deze dan ook genummerd. De onderdelen van het kernonderzoek noemen we experimenten, de onderdelen van het onderzoek naar randvoorwaarden noemen we deelonderzoeken.

5.1 Preventie

In geval preventie het doel is, gaat het om een afschrikkende effect. Op dit effect optimaal te laten zijn, zou een camera duidelijk zichtbaar moeten worden geplaatst. Om die zichtbaarheid zoveel mogelijk te vergroten, zou de camera misschien niet - zoals gebruikelijk - aan het plafond moeten worden bevestigd, maar op ooghoogte. Zodoende is er meer kans dat de dader de camera ziet. Er is echter ook meer kans dat hij de camera vervolgens ontklaar maakt.

Misschien is één camera wel niet genoeg, maar zouden er meerdere moeten worden aangebracht. Maar hoeveel dan? En waar? Wat zijn überhaupt de beste plekken om een camera aan te brengen? En op welke hoogte?

Als er meer camera's nodig zijn, worden de kosten wel hoog. Kan er misschien ook met namaakcamera's volstaan worden?

Deze vragen worden onderstaand omgevormd tot experimenten.

Experiment 1: Heeft de aanwezigheid van de camera een preventief effect?

Om het effect van de aanwezigheid van een camera te kunnen nagaan is vergelijking nodig met een vrijwel identiek gebied waar geen camera's worden ingezet. Dit gebied heet het controlegebied.

Doel:

- Nagaan invloed van aanwezigheid camera op percentage herhalingen.

Experiment 2: Echt of nep?

We willen nagaan of het uitmaakt of er een nepcamera (of eventueel alleen een waarschuwingsbord) gebruikt wordt of een echte. Hebben daders het verschil door? Als namaak goed genoeg blijkt, scheelt dat bij toepassing (bijvoorbeeld door de politie) natuurlijk flink in de kosten.

Doel:

- Nagaan verschil in effect van nep- en echte camera op percentage herhalingen.

Experiment 3: Welke plaats?

Verder wordt er gevarieerd met de plaats van de camera: waar heeft deze het meest een preventief effect? Op straat? Aan huis? En zo ja, waar aan huis?

Hierbij zouden de resultaten van de deelonderzoeken 4 en 6 naar dader en situatie waardevolle informatie kunnen verschaffen.

Doel:

- Nagaan op welke plaats de camera het grootste effect heeft op het percentage herhalingen.

Experiment 4: Welke hoogte?

Ook wordt de hoogte van de camera gevarieerd. Bijvoorbeeld: als de camera aan huis wordt aangebracht, is het logischerwijs het beste deze op ooghoogte aan te brengen. Zo heb je de meeste kans dat de dader de camera opmerkt. Anderzijds is er ook grote kans op vernieling van de camera. Welke hoogte werkt het best?

Ook kan in plaats van een camera een waarschuwingsbord worden aangebracht waarop staat dat er gewerkt wordt met camera's. Weer is dan de vraag: op welke hoogte valt dat bord het meest op?

Ook hier kan de informatie uit de deelonderzoeken naar dader en situatie goed van pas komen.

Doel:

- Nagaan op welke hoogte de camera het grootste effect heeft op het percentage herhalingen, zonder de praktische bruikbaarheid (vernielbestendigheid!) uit het oog te verliezen.

Of: nagaan wat de meest effectieve hoogte is om een waarschuwingsbord aan te brengen, waarop staat dat er met camera's gewerkt wordt. Het beoogde effect hierbij is

Experiment 5: Welk aantal?

Voorts willen we experimenteren met het aantal camera's dat wordt ingezet. Ongetwijfeld zal er een sterk effect optreden als en een stuk of honderd camera's worden ingezet. De bedoeling is echter om uit oogpunt van kosten en moeite het minimale aantal camera's te vinden waarbij toch een aanzienlijk afschrikkende effect optreedt.

Doel:

- Nagaan hoeveel camera's er minimaal nodig zijn voor een optimaal afschrikkende effect.

Experiment 6: Welke invloed heeft publiciteit?

Publiciteit kan onzes inziens alleen een **preventieve** invloed hebben op woninginbraak. Het element publiciteit zou daarom moeten worden ingevoegd in de opzet van het preventieve experiment. De camera wordt dus weer duidelijk zichtbaar aangebracht.

Er zouden idealiter diverse niveaus van publiciteit onderscheiden moeten worden, bijvoorbeeld:

- alleen borden bij de toegangswegen van de wijk die attenderen op het cameragebruik (experiment 6.1);
- idem + bericht in huis-aan-huisbladen (experiment 6.2);
- idem + bericht op kabel-TV (experiment 6.3).

Doel:

- De invloed nagaan van wel of geen publiciteit op het percentage herhalingen (door vergelijking van experiment 6 met experiment 1);
- De invloed van verschillende niveaus van publiciteit op het percentage herhalingen.
- Achterhalen welk van de bovenstaande media het beste door de gemiddelde dader gelezen wordt.

5.2 Repressie

Als repressie het doel is, gaat het om vergemakkelijking van de opsporing en bewijsvoering. Dat houdt in dat een camera een goede herkenning (of een signalement) van de dader of van het kenteken van diens auto of motorfiets mogelijk moet maken. Het is belangrijk om zich het volgende te realiseren:

- Herkenning van gezichten impliceert dat je iemand al eerder kende: je spoort dus alleen bekenden van de politie op.
- Als het om een signalement of om herkenning van een kenteken gaat, kunnen ook tot dan toe bij de politie onbekende daders makkelijker opgespoord worden.
- Er kan geprobeerd worden de dader op heterdaad te betrappen. Dit is lastig en niet noodzakelijk. Als een bekende van de politie gesignaleerd wordt in de buurt van een huis waar rond hetzelfde tijdstip een inbraak gepleegd is, kan dat de opsporing ook al aardig op weg helpen.
- Lang niet alle daders komen met de auto of de motorfiets. Wanneer men wel met deze vervoermiddelen komt, parkeert men die lang niet altijd vlakbij het inbraakobject.
- Als de camera aan het huis wordt bevestigd, is dus de kans groot dat deze vooral voor signalementen en bekenden van de politie ingezet kan worden.
- Als de camera op straat wordt bevestigd (bijvoorbeeld bij een toegangsweg van de wijk, of aan het begin van de straat waar het huis zich bevindt), is de kans groot dat deze vooral gebruikt kan worden om kentekens en bekenden van de politie mee na te gaan.
- Een combinatie van beide bevestigingsplaatsen kan natuurlijk ook: zowel in of aan het huis als op straat. Dit biedt waarschijnlijk vooral een voordeel bij onbekende daders: als een onbekende door de 'straat-camera' is gefilmd en ook op de 'huiscamera' voorkomt, weet je in ieder geval naar welke onbekende je moet zoeken. Bovendien heb je via de straatcamera waarschijnlijk een beter beeld van diens gezicht. Immers, in huis zou de dader gemaskerd kunnen zijn of alleen van bovenaf zichtbaar.
- Dit laatste brengt ons op een ander punt: de hoogte waarop de camera (vooral in huis) moet worden aangebracht. Bijna altijd worden camera's hoog aan het plafond opgehangen. Het nadeel is dat je dan vaak alleen de kruin van de dader filmt. Die is gewoonlijk lastig te herkennen... Die camera moet dus op 'gezichtshoogte' bevestigd worden, althans de lens van de camera (het objectief). Eventueel zou de lens dus ook fysiek op een andere plaats kunnen zitten dan de rest van de apparatuur.
- Als een camera in of aan het huis wordt aangebracht, wat is dan de beste plek? Bij voordeur, achterdeur, zijraam, kelderraam, balkon of ...? Uit onderzoek is bekend wat gewoonlijk de zwakste plekken van een woning zijn (achtergevel; zie Van Burik c.s. 1991), dus dat helpt ons al een beetje op weg. Hoe het in het geval van die bepaalde, individuele woning is waar herhaaldelijk is ingebroken, is daarmee nog niet bekend.
- Verstandiger lijkt het om elk pand dat in aanmerking komt voor camera-gebruik eerst te laten beoordelen ('schouwen') door een preventie-deskundige van de politie. Die is erin getraind de zwakke plekken van een huis aan te wijzen. Bovendien gaat het om betrekkelijk lage aantallen panden (afhankelijk van de omvang van het experimentgebied en van de vraag bij hoeveel herhaalde inbraken de grens wordt gelegd om een camera te installeren; zie het begin van dit hoofdstuk), dus legt het geen groot extra beslag op diens tijd. Deze maatregel wordt onderstaand nader beschreven onder het kopje 'kennis over de situatie'.

- Verder zou een deelonderzoek onder daders die in het experimentgebied opereren, meer detailinformatie kunnen opleveren over de manier waarop zij een woning selecteren en welke factoren ze daarbij in overweging nemen. Dit deelonderzoek wordt onderstaand verder beschreven onder het kopje 'kennis over de daders').

Hoe komen nu de repressieve experimenten eruit te zien?

Experiment 7: Heeft de aanwezigheid van de camera een repressief effect?

Eerst moet het verschil worden nagegaan tussen gebieden waar wel en gebieden waar niet de camera wordt ingezet. Er moet dus een controlegebied gevonden wat zoveel mogelijk lijkt op het gebied of de woning waar de camera repressief wordt gebruikt. Door vergelijking van het ophelderingspercentage en de angst van de bevolking voor slachtofferschap van woninginbraak in beide gebieden wordt duidelijk of er überhaupt een repressief effect uitgaat van de inzet van camera's.

In plaats van een gebied, zou het overigens weleens nodig kunnen blijken om op het niveau van afzonderlijke woningen effecten te meten. Op het niveau van gebieden (wijken, buurten) zijn er namelijk veel versturende variabelen.

Doel:

- Nagaan invloed van de aanwezigheid van een camera op het ophelderingspercentage van herhaalde woninginbraken.
- Nagaan invloed van de aanwezigheid van een camera op de angst van de bevolking voor slachtofferschap van woninginbraak.

Experiment 8: Welk aantal?

Gezien de kostenimplicaties lijkt het ons verstandig te variëren met het aantal camera's. Er zou een experimentgebied moeten zijn, waar met één camera wordt gewerkt en een gebied waar met meerdere camera's wordt gewerkt.

Doel:

- Nagaan wat het optimale aantal camera's is voor herkenning en afschrikking, in aanmerking nemend dat de kosten zo laag mogelijk moeten zijn.

Experiment 9: Welke plaats?

Wanneer de camera in of aan huis moet worden aangebracht, bepaalt een preventiedeskundige wat de zwakste plek(ken) van de betreffende woning is of zijn. In of aan het huis wordt /worden camera('s) aangebracht zodat die zwakke plek(ken) in beeld is/zijn. De vraag is echter: waar zet je die camera's dan precies? Hierbij kan de informatie uit de deelonderzoeken 4 en 6 naar dader en situatie waardevol blijken.

Binnen het bovenstaande experiment met het aantal camera's wordt gevarieerd met verschillende plaatsen van de camera, namelijk:

In het gebied met één camera:

- in/aan huis of;
- op straat in de buurt van het huis.

In het gebied waar met meerdere camera's:

- meerdere camera's in/aan huis;
- camera('s) zowel in/aan huis als op straat in de buurt van het huis.

Doel:

- Nagaan wat de optimale plaats is voor herkenning en afschrikking.

Experiment 10: Welke hoogte?

Er moet worden geëxperimenteerd met de hoogte waarop de camera wordt aangebracht. De informatie uit de deelonderzoeken 4 en 6 naar dader en situatie kan hierbij nuttig zijn.

Doel:

- Nagaan wat de optimale hoogte is voor het aanbrengen van camera's, gegeven dat herkenning of afschrikking zijn beoogd en rekening houdend met het risico van vernieling.

5.3 Randvoorwaarden

Om kennis over de randvoorwaarden te verzamelen, worden een aantal deelonderzoeken opgezet. De deelonderzoeken moeten ondersteunend zijn voor de 'kernexperimenten'.

Deelonderzoek 1: ervaringen van anderen

Het eerste wat moet gebeuren voordat er geëxperimenteerd wordt, is navragen wat de ervaringen van anderen zijn met cameragebruik in verschillende situaties. Met name in het buitenland moet er inmiddels al het nodige bekend zijn. Via een literatuuronderzoek en een uitwisseling van ervaringen in één of andere vorm zou hierover meer informatie ingewonnen moeten worden.

Doel:

- kennis nemen van ervaringen van anderen en de omstandigheden daarbij;
- nagaan in hoeverre de hier voorgestelde experimenten en deelonderzoeken voor- of nadeel kunnen hebben van deze ervaringen;
- eventueel bijstellen van de opzet van hier voorgestelde experimenten of deelonderzoeken naar aanleiding van deze ervaringen.

Deelonderzoek 2: juridische aspecten

Ter ondersteuning van het kernonderzoek is er behoefte aan inzicht in de rechtspositie van een 'cameragebruiker' die de opnames ook bewaart, en wel in de volgende gevallen:

- cameragebruik in/aan huis (privaat domein);
- cameragebruik op straat (openbaar domein);
- camera duidelijk zichtbaar opgesteld (preventie);
- camera verdekt opgesteld (repressie).

Gedacht wordt aan een kort literatuuronderzoek, aangevuld met enkele interviews met relevante personen.

Doel:

- Nagaan van de rechtspositie van de cameragebruiker en nagaan van eventuele andere juridische aspecten bij het onderhavige onderzoek.
- Nagaan hoe zo eenvoudig mogelijk aan de juridische voorwaarden voldaan kan worden.

Deelonderzoek 3: technische aspecten

Voor het kernonderzoek is er behoefte aan apparatuur, materialen, installatie en onderhoud waarmee het volgende mogelijk is:

- tijdelijke installatie;
- mobiel gebruik;
- snel beeldtransport naar politiemeldkamer;
- goede herkenbaarheid van gezichten en kentekens, ook na opslag
- bestendigheid tegen vernieling (afhankelijk van de hoogte waarop de camera wordt aangebracht);
- millenniumbestendigheid;
- eventueel automatische herkenning van bij de politie bekende daders en/of kentekens;
- eventueel separaat aan te brengen objectief;
- eventueel gelijktijdige geluidsoverdracht.

Doel:

- Nagaan welke combinatie van mobiele, tijdelijk aan te brengen apparatuur, materialen, installatietechniek en onderhoud de beste herkenbaarheid van gezichten en/of kentekens (zowel meteen op een monitor als later na bewaren) geeft.
- Nagaan hoe een nepcamera het meest een preventief effect heeft.

Deelonderzoek 4: organisatorische aspecten

Doel:

- Nagaan welke taken en verantwoordelijkheden er zijn bij de verschillende manieren van cameragebruik in dit onderzoek.
- Nagaan hoe deze taken en verantwoordelijkheden het beste verdeeld kunnen worden om een optimaal effect (herkenbaarheid, afschrikking, direct ingrijpen, ...) op te leveren.

Deelonderzoek 5: kennis over de daders

Doel:

- Verklaringen vinden voor het feit dat bepaalde mensen herhaaldelijk slachtoffer van een inbraak zijn geworden en
- Zwakke plekken van woningen in het experimentgebied achterhalen door:
 - op basis van misdaadanalyse in kaart te brengen waar daders die in het experimentgebied opereren, de meeste inbraken plegen (hot spots). Vervolgens trachten te voorspellen welke woningen het grootste risico hebben van een herhaalde inbraak;
 - modus operandi van in het experimentgebied opererende daders te achterhalen. Het instrument misdaadanalyse geniet hierbij de voorkeur. Vervolgens nagaan in hoeverre de kenmerken van die hot spots afwijken van kennis over het selectieproces van daders in de bestaande literatuur (met name de Modus Operandi-onderzoeken Woninginbraak, Van Burik e.a., 1991).

Deelonderzoek 6: kennis over de slachtoffers

Er zijn aanwijzingen dat kenmerken van het slachtoffer een rol spelen bij herhaald slachtofferschap. Dit zouden persoonskenmerken kunnen zijn, (beveiligings)gedrag of de leefstijl. Recente Nederlandse ervaringen zijn dat de dader vaak onder de familie of bekenden van het slachtoffer gezocht moet worden. Het zou daarbij veelal om ruzies tussen dader en slachtoffer gaan. Om deze reden moeten ook zeker de relaties van het slachtoffer met diens sociale omgeving in kaart gebracht worden.

Doel:

- Verklaringen vinden voor het feit dat bepaalde mensen herhaaldelijk slachtoffer van een inbraak zijn geworden door:
 - persoonskenmerken, leefstijl, gedrag en relaties met de sociale omgeving van slachtoffers te onderzoeken.

Deelonderzoek 7: kennis over de situatie

Doel:

- Verklaringen vinden voor het feit dat bepaalde mensen herhaaldelijk slachtoffer van een inbraak zijn geworden door:
 - omgevingskenmerken van de woningen waarin is ingebroken te inventariseren (bijvoorbeeld met een digitale camera) en analyseren;
 - beoordeling van de situatie waarin de woning waarin is ingebroken, zich bevindt door een preventiedeskundige van de politie.

Deelonderzoek 8: kosten en baten

Doel:

- Een overzicht geven van kosten en opbrengsten bij de bovenstaande experimenten en deelonderzoeken, voor zover relevant. Overigens hoeft dit kosten-/batenonderzoek geen afzonderlijk experiment te zijn. Het kan gewoon als extra vraag bij elk relevant onderzoek of deelexperiment worden meegenomen. Wel is het van belang dat er centraal gecoördineerd wordt hoe de kosten en baten worden gedefinieerd, geregistreerd en berekend, zodat de uitkomsten van de diverse experimenten en deelonderzoeken vergelijkbaar zijn.

6 Toespitsing

Op grond van de voorgaande hoofdstukken heeft de opdrachtgever besloten prioriteit te geven aan de volgende onderzoeken:

- de deelonderzoeken naar de randvoorwaarden;
- de repressieve experimenten, met name de experimenten 7 en 9 (repressief effect respectievelijk plaats van de camera).

Onderstaand wordt hier nader op ingegaan. Tevens wordt een suggestie gedaan welke organisaties mogelijkwerwijs geïnteresseerd zijn om partner te worden in de uitvoering van deze onderzoeken. Hierbij wordt overigens geen volledige opsomming nagestreefd.

Deelonderzoeken naar de randvoorwaarden

Deelonderzoek 1 (ervaringen van anderen)

Voor de uitvoering van dit onderzoek zouden de volgende partners kunnen zorgen:

- onderzoeksinstanties;
- ministeries met interesse in het onderwerp.

Deelonderzoek 2 (juridische aspecten)

Een suggestie voor partners die in de uitvoering betrokken zouden kunnen worden:

- Registratiekamer;
- OM (een functionaris die belast is met bijzondere opsporingsmiddelen);
- politie (een privacy-officer).

Deelonderzoeken 3 en 4 (technische en organisatorische aspecten)

Omdat het bij de verdeling van taken en verantwoordelijkheden in belangrijke mate om technische zaken gaat, kunnen de deelonderzoeken 2 en 3 onzes inziens het beste gecombineerd worden in één deelonderzoek.

Mogelijke partners:

- bedrijven, met name degene die een totaalpakket bieden van apparatuur, materialen, installatie en onderhoud;
- technische deskundigen, bijvoorbeeld van de politie (regionale knooppunten informatievoorziening, "Infodesks");
- veiligheidsanalisten of wellicht zelfs hackers om de risico's van storing en sabotage te inventariseren;
- Senter in verband met innovatieve technologieën, bijvoorbeeld om storing en sabotage tegen te gaan.

Deelonderzoek 5, 6 en 7 (kennisaspecten)

Vanwege de sterke verwevenheid van de onderwerpen worden de deelonderzoeken 4, 5 en 6 als één cluster behandeld: het kenniscluster; de deelonderzoeken blijven wel apart herkenbaar.

Potentiële uitvoerders lijken hier:

- geïnteresseerde politieregio's, met name de vier die zich reeds bezighouden met herhaald slachtofferschap van woninginbraak (Twente, Limburg-Zuid, Groningen, Haaglanden);
- onderzoeksinstanties.

Deelonderzoek 8 (kosten en baten)

Dit wordt geen apart onderzoek, maar wordt als een integraal onderdeel opgenomen in de hier geselecteerde deelonderzoeken (met name 3 en 4) en experimenten.

De repressieve experimenten

De voorkeur gaat uit naar de experimenten 7 (heeft de aanwezigheid van de camera een repressief effect?) en 9 (op welke plaats moet de camera worden aangebracht?).

Om redenen van praktische hanteerbaarheid worden de variabelen aantal en hoogte, die het onderwerp zijn van de experimenten 8 en 10, voorlopig gefixeerd. In concreto:

- het aantal camera's wordt vastgesteld op twee;
- wat betreft de hoogte wordt gekozen voor een camera die op ooghoogte kan worden aangebracht (bijvoorbeeld door met een afzonderlijk objectief te werken).

De experimenten kunnen vervolgens in alle geïnteresseerde politieregio's worden uitgezet, waarbij de onderzoekscondities centraal gecoördineerd worden om de bruikbaarheid van de resultaten te garanderen. Men moet hierbij denken aan de volgende type condities:

- vergelijkbaarheid van gebieden of woningen waarin de experimenten plaatsvinden;
- standaardisering van onderzoeksinstrumenten zoals vragenlijsten, observatieformulieren en dergelijke.

Potentiële partners zijn dus:

- geïnteresseerde politieregio's;
- onderzoeksinstanties.

Globale planning

Fase 1: De deelonderzoeken naar de randvoorwaarden. Deze kunnen alle tegelijk worden opgestart en onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd.

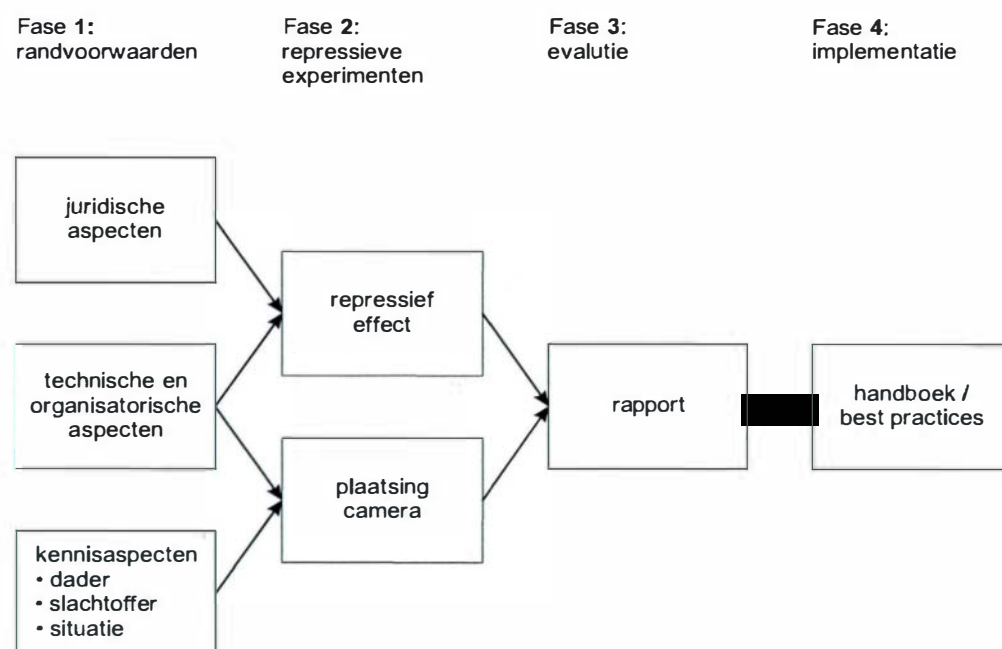
Fase 2: Nadat de informatie over de randvoorwaarden bekend is, worden de repressieve experimenten gestart.

Fase 3: Evaluatie

Fase 4: Implementatie-instrument, bijvoorbeeld handboek of boek met best practices.

Schematisch weergegeven levert dit het volgende traject en producten op:

Figuur 2 Fasering van het onderzoek

Literatuur

Anderson, D. S. Chenery and K. Pease - **Biting back: tackling repeat burglary and car crime**. Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 58, 1995.

Anderson, D. S. Chenery and K. Pease - **Biting back II: tackling repeat burglary and car crime**. Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 82, 1997.

Baas, N.J. en C. Cozijn - **Toezicht met camera's; toepassing, effectiviteit en juridische aspecten**. Ministerie van Justitie, WODC, 1996.

Barlingen, van e.a. - **Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Enschede, Maastricht en Groningen**. Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, 1998

Barlingen, van e.a. - **Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Groningen**. Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, 1998

Boumeester, H., F. Wassenberg m.m.v. H.J. Korthals Altes - **Video voor veiligheid? Effecten van camerabewaking in de Bijlmermeer**. Onderzoeksinstituut OTB, TU Delft, 1996.

Burik, A.E. van, R.W. van Overbeeke en P.F. van Soomeren (m.m.v. H.J. Korthals Altes) - **Modus Operandi Woninginbraak: eindrapportage daderonderzoek**. Bureau Landelijk Coördinator Voorkoming Misdrijven, Den Haag, 1991.

Farrell, Graham and Ken Pease (1993) - **Once bitten, twice bitten: repeat victimisation and its implications for Crime Prevention**. Police Research Group, Crime Prevention Unit series, paper 46, London: Home Office Police Department

Forrester, David, Mike Chatterton and Ken Pease with the assistance of Robin Brown (1988) - **The Kirkholt Burglary Prevention Project, Rochdale**. Crime Prevention Unit, paper 13, London: Home Office

Forrester, David, Samantha Frenz, Martin O'Connell and Ken Pease (1990) - **The Kirkholt Burglary Project: Phase II**. Crime Prevention Unit, paper 23, London: Home Office

Hoek, A.J.E. van e.a. - **Bedrijfsleven en Criminaliteit, eerste landelijke enquête naar slachtofferschap van criminaliteit in het Nederlandse bedrijfsleven**. Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit van de Ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken, Den Haag, 1990

Honess, T. en E. Charman - **Closed Circuit Television in Public Places**. Home Office, Police Research Group, Crime Prevention Unit, paper 35, 1992.

Leur, A. van der en U. van de Pol - **Maat houden bij invoering video-toezicht**. In: **Algemeen Politieblad nummer 5, 27 februari 1999**.

Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Justitie - **Notitie camera-toezicht; het gebruik van camera's voor toezicht en beveiliging.** Ministerie van Justitie, directie PJS, Den Haag, 1997.

Overbeeke, van e.a. - **Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Enschede.** Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, 1998

Overbeeke, van e.a. - **Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Maastricht.** Van Dijk, Van Soomeren en Partners, Amsterdam, 1998

Pease, K. - **Repeat Victimisation: Taking Stock.** Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 90, 1998.

Registratiekamer - **De Wet Persoonsregistraties (WPR); de wet die uw persoonlijke gegevens beschermt.** Rijswijk, 1993/1995 (herziening).

Reijenga, P.T. - **Doorbraak bij inbraak; kansen en mogelijkheden om het fenomeen woninginbraak effectief, doelmatig en klantgericht terug te dringen.** Kwaliteitsprogramma Veilig Wonen, Nederlands Politie Instituut, 1998.

Tilley, Nick (1993) - **After Kirkholt; Theory, Method and Results of Replication Evaluations.** Police Research Group, Crime Prevention Unit Series, paper 47, London: Home Office

Voermans, A. en B. Haasbroek - **CCTV.** Ministerie van Justitie, 1994.